

הקשר הנפלא בין עפר ואפר פרה אדומה למה שאמר אברהם: "ואנכי עפר ואפר"

בחלה רק אחרי שהוסיף מים לקמח ועשה ממנו עיסה, וכן כאן לא נאסרו צמחי האדמה רק אחרי שנילושו במים.

וזהו פירוש הכתובים: "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ", ומפרש הטעם שלא המטיר: "ואדם אין לעבוד את האדמה", פירוש מאחר שעדיין לא נברא אדם חלתו של עולם, אי אפשר להמטיר על הארץ כדי שתוציא את הצמחים, שהרי אז יהיו כולם אסורים כטבל לפני הפרשת חלה.

לכן כדי לתקן ענין זה: "ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה", כדי שיהיה אפשר להפריש חלה מן הקמח שהוא העפר אחרי שגבלו במים, ומיד אחר כך: "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה", שגבל את גופו מעפר האדמה, "ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", והפרישו להיות חלתו של עולם ועל ידי זה הותרו כל הצמחים שבארץ עכדה"ק.

הנה כי כן מבואר הטעם שהקב"ה כביכול בעצמו גבל את גוף האדם מעפר האדמה, כי בהיותו חלתו של עולם צריך לשמור על קדושתו כדין חלה. וזהו שכתוב (ירמיה ב ג): "קודש ישראל לה' ראשית תבואתה, כל אוכליו יאשמו רעה תבוא אליהם נאום ה'", כי דינם כחלה שמוותרת רק לכהנים ואסורה לזרים.

תכלית הקבורה לזכר זוהמת הנחש

מעתה נשכיל להבין מדוע לולי חטא עץ הדעת היה אדם הראשון חי לעולם, כי אותו חיבור נפלא שחיבר הקב"ה בין הגוף שגבל כביכול בעצמו: "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה", ובין הנשמה חלק אלוך ממעל: "ויפח באפיו נשמת חיים", היה חיבור אלקי שהוא חיבור נצחי, ואם היה האדם שומר על אותו חיבור לא היה מת לעולם.

אך מאותה שעה שהתפתח אדם וחיה לשמוע בעצת הנחש הקדמוני, וימרדו בה' לאכול מעץ הדעת אשר הזהירם שלא לאכול ממנו, הכניס הנחש זוהמה בתוך גופם שגרמה לקלקל את קדושת הגוף, ולכן גזר עליהם הקב"ה מיתה כדי שהגוף יקבר באדמה, ועל ידי הקבורה תתבטל זוהמת הגוף בעפר שהוא לחמו של הנחש, כמבואר ב"טעמי המצות" לרבינו האריז"ל (פרשת ויחי מצות קבורה): "סוד קבורת מת... צריך שיכוונו הקוברים, שתתעכל כל אותה זוהמת שנתערבה בנפשו בחטא אדם הראשון, שתתעכל בקרקע וישאר נקי".

אמנם כן ראוי להעיר על דבר פשוט וברור, כי הן אמת שתכלית הקבורה היא לעכל את זוהמת הנחש בעפר, אמנם זהו רק בתנאי שאדם עשה כל מה שמוטל עליו בחיים חיותו לזכר את חלקו בזוהמת הנחש, אז משלימה האדמה את הזיכור שלא היה מסוגל לזכר בעצמו, אבל אם אדם לא עשה מה שמוטל עליו בעודו בחיים, ועוד הוסיף לזהם את גופו בעוונות ופשעים, כי אז אין האדמה יכולה לזכר את זוהמת הגוף, אלא צריך זיכור גדול על ידי היסורים באש הגיהנם.

הנה כי כן יאיר עינינו להבין טעמו ונימוקו של הקב"ה על גזירת המיתה אחרי חטא עץ

בתרגום יונתן משלב את שני הטעמים של רש"י ביחד: "וברא ה' אלקים ית אדם בתרין יצירין, ודבר עפרא מאתר בית מקדשא ומארבעת רוחי עלמא ופתכא מכל מימי עלמא". מבואר מדבריו שהקב"ה לקח עפר ממקום בית המקדש וגם מארבע רוחות העולם. ונראה לפרש כוונתו על פי מה שכתב ב"כלי יקר" (בראשית ג כג) להשוות בין שני הפירושים:

"וזה טעם נכון על מצות מזבח אדמה תעשה לי, כי בדבר שגורם החטא בו יתקן אשר לקלקל בו, וגם לדברי האומר צבר עפרו מכל האדמה, כך פירושו, לפי שמקום שנאמר בו מזבח אדמה תעשה לי, שם אכן שתייה ומשם הושתת כל העולם, והעפר אשר לוקח ממרכז העולם דומה כאילו צבר עפרו מכל העולם".

והנה טרם שיצר הקב"ה את גוף האדם, השקה תחילה במים את כל פני האדמה, כדי שיוכל ללוש את גוף האדם מעפר ומים, כמו שכתוב (שם שם ו): "ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה", ופירש רש"י: "לענין ברייתו של אדם, העלה התהום והשקה עננים לשרות העפר, ונברא אדם כגבל זה שנותן מים ואחר כך לש את העיסה, אף כאן והשקה ואחר כך וייצר".

כאשר נתבונן בזה ראוי שתיפול עלינו אימתה ופחד, בראותנו כמה קדושה היה בגוף אדם שהקב"ה כביכול גבלו בעצמו מעפר שלקח ממקום המזבח. ונראה פשוט כי הקב"ה נתכוון בכך להכין את גוף האדם בקדושה ובטהרה, כדי שיהיה בבחינת כלי שרת בקודש, שהוא מוכן ומזומן לקבל בתוכו את אור הנשמה חלק אלוך ממעל, ולכן באמת מיד אחר כך: "ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה".

נראה כי על יצירה נפלאה זו שייב דוד המלך, [שהיה גלגולו של אדם הראשון שנתן לו שבעים שנה משנותיו], את הקב"ה באמרו (תהלים קלט ה): "אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה". פירוש אתה הקב"ה יצרת את גופי על ידי ששמת כביכול עלי את שתי כפייך, שהרי בהם לשת את הגוף של אדם הראשון שנוצר מעפר ומים, ולכן יש בו קדושה גדולה עד מאד וצריך לשמור עליו שלא יתקלקל ח"ו.

הקב"ה גבל את גוף האדם בבחינת חלתו של עולם

ויש להוסיף תבלין מה שגבל הקב"ה בעצמו את גוף האדם מעפר האדמה ומים בקדושה ובטהרה, על פי מה שכתב ב"אור החיים" הקדוש (בראשית ב ה) לפרש הפסוקים (שם): "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ, ואדם אין לעבוד את האדמה, ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה, וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה".

וביאר בדברי קדשו על פי המבואר במדרש (ב"ר יד א): "אדם הראשון שהיה גמר חלתו של עולם". נמצא כי לפני שנברא אדם הראשון, היו כל צמחי אדמה בבחינת טבל לפני הפרשת חלה שאסור לכל. והנה שנינו במשנה (חלה פ"ב מ"ה): "המפריש חלתו קמח אינה חלה", הרי מבואר כי אינו מתחייב

נותן לבנין כפרה בהם, שנאמר (במדבר יט ז) ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת, (שם שם ט) ואסף איש טהור את אפר הפרה".

והנה מה שאומר המדרש כי הקב"ה אמר לאברהם על פרה אדומה: "חייך שאני נותן לבנין כפרה בהם", נראה שכוונת המדרש היא כמו שפירש רש"י בשם רבי משה הדרשן כי פרה אדומה היא כפרה על חטא העגל. [מאמר זה של המדרש מצינו בשינוי בגמרא (סוטה יז): "אמר רבא, בשכר שאמר אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר, וזכ בניו לשתי מצוות אפר פרה ועפר סוטה". ועוד חזון למועד].

נמצינו למדים מזה, כי אם אנו רוצים להשיג מעט מזעיר הטעם של אפר פרה, עלינו להתעמק תחילה במה שאמר אברהם אבינו להקב"ה: "ואנכי עפר ואפר", כי אז נשכיל להבין מה שזכו בניו מדה כנגד מדה לכפרה של פרה אדומה שזכרו בה גם כן עפר ואפר. אמנם דבר זה צריך ביאור:

א) מהו הקשר הפנימי בין מה שאמר אברהם: "ואנכי עפר ואפר", למה שזכו ישראל כפרה על ידי פרה אדומה. ב) הן אמת שהכתוב הזכיר בפרה לשון עפר: "ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת", אולם זה עצמו צריך ביאור, שהרי משריפת הפרה נעשה אפר ולא עפר, מדוע אם כן הזכיר הכתוב: "ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת".

ובאמת כבר הרגיש בכך רש"י (תענית טו. ד"ה אפר מקלה): "אפר סתם הוא עפר, דכשם שאפר קרוי עפר, דכתיב מעפר שריפת החטאת, כך עפר קרוי אפר". אולם עדיין צריך ביאור, לשם מה שינה הכתוב לומר: "עפר שריפת החטאת", כאשר היה יכול לומר את א' במקום אות ע' - "אפר שריפת החטאת".

הקב"ה כביכול עצמו לש את גוף האדם מעפר ומים

חשבתי דרכי לבאר עומק דברי חכמים וחידותם, על פי מה שמצינו בתורה שהקב"ה גזר מיתה על אדם הראשון בחטא עץ הדעת, ככתוב (בראשית ב ז): "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות". והנה אחרי שאכל מעץ הדעת נימק לו הקב"ה הטעם שגזר עליו מיתה (בראשית ג ט): "בזעת אפך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת, כי עפר אתה ואל עפר תשוב".

ובהשקפה ראשונה יש לתמוה הפלא ופלא, שהרי טעם זה של: "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", היה שייך גם לפני שחטא בעץ הדעת, ועם כל זאת אם לא היה חוטא לא היה מת, מהו אם כן החידוש שנתחדש עתה אחרי שחטא, שהוא מוכרח למות: "כי עפר אתה ואל עפר תשוב".

ונראה לומר בזה רעיון נכבד בעזרת השם, על פי מה שכתוב ביצירת האדם (שם ב ז): "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה". ופירש רש"י: "עפר מן האדמה, צבר עפרו מכל האדמה מארבע רוחות, שבכל מקום שימות שם תהא קולטתו לקבורה. דבר אחר נטל עפרו ממקום שנאמר בו (שמות כ כא) מזבח אדמה תעשה לי, הלואי תהא לו כפרה ויוכל לעמוד".

שבת קודש הבא עלינו לטובה נקרא "שבת פרה", על שם שאנו קוראים בו בתורה פרשת פרה אדומה, כמו ששינוי במשנה (מגילה כט.): "ראש חודש אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים... בשניה זכור, בשלישית פרה אדומה, ברביעית החודש הזה לכם". ופירש רש"י בשם הירושלמי (מגילה פ"ג ה"ה): "בדין הוא שתקדים החודש לפרה, שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה, ולמה פרה קודמת, שהיא טהרתן של כל ישראל".

הנה כי כן דבר בעתו מה טוב להתבונן במצות פרה אדומה בפרשת חוקת (במדבר יט ב): "זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר, דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול... ושרף את הפרה לעיניו את עורה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרוף... ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי".

הן אמת שרש"י פירש: "זאת חוקת התורה, לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר, מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חקה, גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה". אולם הלא רש"י עצמו (שם פסוק כב) הביא בשם רבי משה הדרשן טעם על חוקת הפרה שהיא כפרה על חטא העגל:

"ויקחו אליך, משלהם, כשם שהם פרק נזמי הזהב לעגל משלהם, כך יביאו זו לכפרה משלהם. פרה אדומה, משל לבן שפחה שטייף פלטיין של מלך, אמרו תבוא אמו ותקנח בצואה, כך תבוא פרה ותכפר על העגל. אדומה, על שם (ישעיה א יח) אם יאדימו כתולע, שהחטא קרוי אדום. תמימה, על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו בו בעלי מומין, תבוא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם. לא עלה עליה עול, כשם שפרקו מעליהם עול שמים".

ובהכרח כי מה שפירש רש"י: "אין לך רשות להרהר אחריה", הכוונה בזה כמבואר בספרים הקדושים, שאסור לאדם לחשוב שכבר השיג טעם הפרה, ומזה יבוא להרהר אחריה שמא לא שייך טעם המצוה במקום מסוים, אלא ידע נאמנה כי טעם הפרה הוא למעלה מהשגת אנוש בבחינת חוק, אבל בודאי שמוותר וגם מצוה לחפש טעמי המצוות כמו שעשו הראשונים והאחרונים, אלא שיאמין כי עדיין לא זכה להשיג אפילו אפס קצהו.

"ולקחו לטמא" מעפר שריפת החטאת"

פתח דברינו יאיר להתבונן במצות פרה על פי מה שמצינו מאמר נפלא בדברי חכמינו ז"ל, כי בזכות אברהם אבינו שאמר להקב"ה (בראשית יח כז): "הנה נא הואלתי לדבר אל אדוני ואנכי עפר ואפר", זכו בניו לכפרת פרה אדומה שזכרו בה שני הלשונות עפר ואפר, והנה הדברים בלשון המדרש (ב"ר מט יא):

"ויען אברהם ויאמר הנה נא הואלתי, אמר אלו הרגני אמרפל לא הייתי עפר? ואי שרפני נמרוד לא הייתי אפר? אמר לו הקב"ה, חייך אתה אמרת ואנכי עפר ואפר, חייך שאני

הדעת: "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", נתכוון הקב"ה לומר לו בזה: "כי עפר אתה", הלא יצרתי את הגוף שלך מקומץ עפר קדוש ממקום המזבח, כדי שיהיה כלי שרת לקבל את אור הנשמה לנצח, אלא שאתה בחטא עץ הדעת לכלכת את הגוף בזוהמת הנחש, על כן מוטלת עליך החובה: "ואל עפר תשוב", להשיב את הגוף שיהיה עפר מזוכך כפי שהיה לפני החטא, וזה אי אפשר כי אם על ידי מיתה וקבורה באדמה כדי שתתעכל זוהמת הנחש בעפר.

אברהם אבינו שרף את זוהמת הנחש בכבשן האש

בדרך זו במסילה נעלה לפרש מה שאמר אברהם אבינו להקב"ה (בראשית יח כז): "הנה נא הואלתי לדבר אל אדוני ואנכי עפר ואפר". ופירש רש"י: "ואנכי עפר ואפר, כבר הייתי ראוי להיות עפר על ידי המלכים ואפר על ידי נמרוד, לולי רחמיך אשר עמדה לי". וצריך להבין מה ראה אברהם על ככה שבחר להזכיר דוקא שני תוארים הללו: "עפר ואפר".

ונראה לבאר הענין בזה, על פי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת בהר קיא:), כי אברהם אבינו תיקן את החטא של אדם הראשון שאכל מעץ הדעת, והיה בכך פגם של עבודה זרה כי אדם וחוה נתפתו בעצת הנחש שאמר להם (בראשית ג ה): "כי יודע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים יודעי טוב ורע". ואין לך כפירה יותר גדולה מזו לקרוץ מחומר להעלות במחשבתו שהוא מסוגל להיות כאלקי עליון.

על כן כדי לתקן חטא עבודה זרה של אדם הראשון, שבר אברהם אבינו כל צלמי אביו תרח ופירסם את שם ה' בכל העולם, כמו שכתוב (בראשית כא לג): "ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' א"ל עולם". והנה עבודה זרה צריכה להישרף באש ככתוב (דברים ז כה): "פסילי אלהיהם תשרפון באש", לכן כדי לתקן ענין זה קיים אברהם בעצמו: "פסילי אלהיהם תשרפון באש", על ידי שמסר נפשו להישרף בכבשן האש על קדושת השם עד כאן.

ויש להוסיף ביאור מה שהוצרך אברהם אבינו לתקן חטא עבודה זרה של אדם הראשון על ידי שריפה באש, על פי מה שכתב ב"יערות דבש" (חלק א דרוש יד) בלשון קדשו:

"אבל תדע כי קודם חטא אדם הראשון, לא היה שום אוכל צריך אפיייה ובישול, כדאמרין (שבת ל): לעתיד לבוא תוציא ארץ גלוסקאות. והטעם כי אין מגרש ארס של נחש כי אם האש, כי ארס נחש שרשו יסוד העפר ונחש עפר לחמו, והאש תכלית רחוקה מעפר, זה למטה מטה זה למעלה מעלה, ולכן אש מגרשת ארסו של נחש. לכן אמרו בשר צלי אין בו משום גילוי, כי כאשר האש שולטת אין ארס נחש כלל... ולכן בהסית עץ הדעת ובחטאו, על כל רוב מאכלו נמשך ארס של נחש, בזה האופן שאין ראוי להאכילו עד הגישו אל האש, ואז מגורש הארס וראוי לאכילה".

הנה כי כן מטעם זה הוצרך אברהם אבינו לגלול אדם הראשון שריפה בכבשן האש, כדי לשרוף בכך את ארסו של הנחש וזוהמת העבודה זרה שהכניס באדם הראשון בפיתוי של: "והייתם כאלקים יודעי טוב ורע", ועל ידי שריפה זו במחשבה נזדכך גופו מזהמת הנחש, וחזר להיות כמו שהיה בשעת יצירת האדם קומץ עפר מזוכך ממקום המזבח.

"ואנכי עפר ואפר" זיכרון העפר על ידי אפר

מעשה יאיר לנו להבין מה שאמר אברהם להקב"ה: "ואנכי עפר ואפר", כלומר תיקנתי

את הקומץ עפר שיהיה מזוכך כמו שהיה לפני חטא עץ הדעת, על ידי ששרפתי עד לאפר את זוהמת הנחש בכבשן האש של נמרוד. נמצא כי שני הדברים "עפר ואפר" קשורים זה בזה, כי מתחילה צריך לשרוף זוהמת הנחש שבגוף שיהפוך לאפר, ועל ידי זה נשאר האדם עם קומץ עפר מזוכך כמו שהיה בשעת יצירת האדם.

ויש להוסיף תבלין מדוע הזכיר אברהם דבר זה דוקא כשהלך להתפלל על אנשי סדום, על פי מה שגילה רבינו האריז"ל (שער הפסוקים פרשת שמות), כי נשמות אנשי סדום שמתו במהפכת סדום ועמורה, היו כלולות באדם הראשון שחטא בעץ הדעת, ונתגלגלו בדור המבול וגם שם השחיתו דרכם, אחר כך נתגלגלו שנית בדור הפלגה וקלקלו דרכם, ושוב נתגלגלו פעם שלישית באנשי סדום ועדיין קלקלו דרכם.

לפי זה יש לומר כי מטעם זה נכנס אברהם בעובי הקורה להתפלל על אנשי סדום, כי בהיותו גלגול אדם הראשון שאכל מעץ הדעת, ובאותה שעה היו כלולות בו גם הנשמות של אנשי סדום, לכן הרגיש עצמו אחראי לתיקון נשמתם. וזהו שהתנצל לפני הקב"ה על שהוא מעיז להתפלל על אנשי סדום: "ויען אברהם ויאמר הנה נא הואלתי לדבר אל אדוני".

כלומר מה שאני מתפלל על אנשי סדום הוא: "ואנכי עפר ואפר", כי אני גלגול של אדם הראשון שחטא בעבודה זרה, ולכן הייתי צריך לזכך את הקומץ עפר על ידי ששרפתי לאפר את זוהמת הנחש, הנה כי כן מטעם זה מן הראוי שאשתדל לתקן אנשי סדום, שנכשלו בתחילה כשהיו כלולים באדם הראשון בעת שאכל מעץ הדעת.

עפר שריפת החטא ואפר פרה

עתה הבה נמשיך ללכת בדרך המלך לפרש בזה מאמר המדרש: "אמר לו הקב"ה, חייך אתה אמרת ואנכי עפר ואפר, חייך שאני נותן לבניך כפרה בהם, שנאמר ולקחו לטמא מעפר שרפת החטא, ואסף איש טהור את אפר הפרה", על פי יסוד גדול כי בשעת מתן תורה חזרו ישראל להיות ממש בבחינת אדם הראשון קודם החטא.

ענין זה אנו למדים ממה שמבואר בגמרא (שבת קמו:), כי כשקברו ישראל לפני הר סיני פסקה מהם זוהמת הנחש, אלא שאחר כך על ידי חטא העגל חזרה הזוהמה למקומה. וזהו ששינוי בגמרא (ע"ז ה:): "לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן, שנאמר (תהלים פב ו) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם, חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון".

נמצינו למדים מזה כי חטא העגל היה ממש בבחינת חטא עץ הדעת: א), כי כמו שבחטא עץ הדעת נכנסה זוהמת הנחש באדם הראשון, וכתוצאה מכך נגזרה עליו מיתה ועל כל הנבראים, כן על ידי חטא העגל חזרה זוהמת הנחש, ועל ידי זה חזרה גזירת המיתה על כל ישראל כדי לזכך בכך את זוהמת הנחש.

ב) כמו שבחטא עץ הדעת היה כלול עבודה זרה, מצד פיתוי הנחש: "והייתם כאלקים יודעי טוב ורע", כן חטא העגל היה עבודה זרה שהרי אמרו (שמות לב ד): "אלה אלהיך ישראל". נמצא לפי זה כי כדי לכפר על חטא העגל שהיתה עבודה זרה, צריך לשרוף את זוהמת הנחש שחזרה על ידי חטא העגל, כדי לתקן בכך את הקומץ עפר שברא הקב"ה שיהיה מזוכך ומקודש.

והנה ידוע מה שביאר הרמב"ן (ויקרא א י) הטעם למצות קרבנות והסכימו עמו רוב

הראשונים, כי תכלית הקרבת הקרבנות היא, שיתבונן האדם כי מה שעושים לקרבן היה ראוי לעשות לו, לשפוך דמו ולשרוף גופו, ועל ידי זה מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, ונחשב כאילו הקריב את נפשו ממש לה. וכן מבואר בזוהר הקדוש (ח"א רנח:): "בר נש כד קריב האי דמא כאילו מקריב נפשיה".

עפר ומים חיים של פרה כנגד עפר ומים של הגוף

מעשה יש לומר כי זהו גם כן ביאור מצות פרה אדומה תמימה, אשר כפי שלמדנו מדברי רבי משה הדרשן הפרה עצמה היא רמז על ישראל: "תמימה, על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו בו בעלי מומין, תבוא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם". נמצא כי על ידי שריפת הפרה לאפר צריכים בני ישראל להתבונן, שהם עצמם היו צריכים להיות נשרפים על קדושת השם, כדי לשרוף בכך את זוהמת הנחש של חטא העגל בגוף האדם, ועל ידי זה ישאר הקומץ עפר ומים של הגוף נקי ומזוכך.

ועתה בא וראה כי על פי האמור יומתק להבין מה שדקדק הכתוב לומר עפר במקום אפר: "ולקחו לטמא מעפר שריפת החטא ונתן עליו מים חיים אל כלי", כי בכך ביקש הכתוב לרמז לנו, כי תכלית שריפת הפרה לאפר היא, כדי לשרוף בכך את זוהמת הנחש מגוף האדם, ועל ידי זה ישאר הגוף שנוצר מעפר ומים נקי ומזוכך.

וזהו שאמר הכתוב: "ולקחו לטמא מעפר שריפת החטא" - "מעפר" דייקא, מהעפר המזוכך שנשאר אחרי "שריפת החטא", כלומר אחרי שנשרפה זוהמת החטא לאפר, "ונתן עליו מים חיים אל כלי", צריך לערבב העפר עם מים חיים, ממש כמו שיצר הקב"ה את גוף האדם מעפר שגבל עם מים, כדי לעשות ממנו "כלי" שרת להחזיק בתוכו את הנשמה. נמצא כי על ידי פעולה זו אנו עושים פועל דמיון ליצירת הגוף על ידי הקב"ה בקדושה ובטהרה.

הנה כי כן יאיר עינינו וישמח לבינו לראות כמה עמקו דברי חכמים וחידותם אשר אמרו במדרש: "אמר לו הקב"ה, חייך אתה אמרת ואנכי עפר ואפר, חייך שאני נותן לבניך כפרה בהם, שנאמר ולקחו לטמא מעפר שרפת החטא, ואסף איש טהור את אפר הפרה". ולפי האמור שני הדברים קשורים זה בזה בקשר אמין בל ימוט, כי כמו שאברהם אבינו אמר להקב"ה: "ואנכי עפר ואפר", משום שטרח כל ימי חייו לזכך את הקומץ עפר של הגוף, על ידי שמסר נפשו לשריפה בכבשן האש ושרף בכך את זוהמת הנחש.

כמו כן בזכות זה מסר הקב"ה לבניו ישראל, אחרי שחטאו בעגל וחזרה בהם זוהמת הנחש, את פרה אדומה, שנזכרו בה עפר ואפר, עפר: "ולקחו לטמא מעפר שרפת החטא", ואפר: "ואסף איש טהור את אפר הפרה", כדי ללמדנו שעל ידי קיום מצות שריפת פרה אדומה, זכו ישראל לשרוף את זוהמת הנחש של חטא העגל לאפר, ועל ידי זה זכו שוב לקומץ עפר של הגוף שיהיה נקי ומזוכך.

הן אמת שגם אחרי כפרת הפרה אדומה עדיין לא נשלם התיקון לגמרי, שהרי במציאות לא נתבטלה גזירת המיתה עד לעתיד לבוא, אבל עם כל זאת ברור כי על ידי האפר פרה זכו ישראל לטהרה גדולה, כמו שזכה אברהם אבינו בשעתו בתיקון הגדול של: "ואנכי עפר ואפר", והרי זה מעין התיקון של הגאולה העתידה, אשר אז יזכך הקומץ עפר של הגוף זיכוך גמור, ועל ידי זה תבטל גזירת המיתה ביטול גמור, ויחיו המתים לנצח במהרה בימינו אמן.

ביאור המדרש: בזכות שאמר אברהם: "ואנכי עפר ואפר", זכו בניו לפרה אדומה שנזכרו בה עפר ואפר

רש"י: "ונברא אדם כגבל זה שנותן מים ואחר כך לש את העיסה, אף כאן והשקה ואחר כך וייצר"

דוד המלך גלגול אדם הראשון אמר: "ותשת עלי כפכה", שיצר הקב"ה גופו מעפר ומים בשתי כפיו

הקב"ה יצר את הגוף ממקום המזבח, כדי שיהיה כלי שרת להחזיק בתוכו את הנשמה חלק אלוך ממעל

אם לא היה אדם הראשון חוטא בעץ הדעת, היה החיבור שחיבר הקב"ה בין הגוף לנשמה חיבור נצחי

על ידי חטא עץ הדעת הכניס הנחש זוהמה באדם וחוה, ולכן נגזרה עליהם מיתה כדי לזכך הזוהמה באדמה

אברהם אבינו אמר: "ואנכי עפר ואפר", משום שזיכך את עפר הגוף על ידי ששרף לאפר את זוהמת הנחש

"ולקחו לטמא מעפר שריפת החטא ונתן עליו מים חיים אל כלי", פועל דמיון ליצירת הגוף מעפר ומים